

MARK LEVINSON № 432 výkonový zesilovač

Říjen 2010 TR

"Až v komplexních hudebních dílech, jako je Rutterovo *Requiem*, začínají na povrch vyplouvat slyšitelné přednosti № 432. Zesilovač bez zaváhání rekonstruuje prostor a namísto toho, aby posluchače oslňoval temně černým zvukovým pozadím, Levinson zprostředkovává reálnou ambienci nahrávací lokality..."

Číslo 432...

Co k tomu říci? Mark Levinson je živoucí legenda. Legenda, která málem zmizela před pár lety ze světa a která byla znovuvzkříšena impériem Harman International, tentokrát už bez zakladatele pana Levinsona. Mark Levinson si libuje v číselných řadách a stereo (dual-mono) zesilovač № 432 tak navazuje na svého předchůdce № 336 a sdílí většinu své vnitřní architektury s dalším číslem, № 436, což je výkonový monoblok. U Levinsonů se nedá očekávat revoluční změna a tak tomu s № 432 skutečně i je. Nedá se mu však upřít, že představuje novou mladší generaci.

Pohled dovnitř

Dělá mi dobře, když vidím, že je místo uvnitř zesilovače využito. Mám pak dojem, že konstruktér udělal v rámci limitů daných konstrukčními zvyklostmi maximum. *Pokaždé* existují nějaké limity, které mají i ty tzv. nekompromisní komponenty: třeba vnější rozměry přístrojů - ty bývají obvykle typizované, aby se zesilovač vešel do racku, nebo aby jej pro jeho hloubku bylo vůbec možné umístit někde na regál. Po odšroubování horního víka № 432 mě proto potěšilo, že jsem uvnitř našel promyšleně a úhledně konstruovaný zesilovač. A nejen že je architektura № 432 úhledná, ale může se pochlubit i vysokou *hustotou*: beze zbytku využívá místo vymezené skříní. Připomíná mi to pohled pod kapotu závodního monopostu F1 - nadupaná funkčnost a žádné zbytečné věci.

Co je pro výkonový zesilovač nezvyklé, je vestavění hliníkových chladičů dovnitř přístroje. Mark Levinson sází na efektivitu tepelné konvekce (na stejném principu proudění vzduchu funguje třeba jakékoli domácí topidlo), což má v důsledku i pozitivní vliv na stabilizaci tepelných poměrů uvnitř šasi a zabezpečení optimálních pracovních bodů pro součástky. V № 432 nenajdete prakticky žádné dráty, veškerá elektronika a obvody jsou zapájeny přímo do plošných desek. Pokud je přece jen třeba nějakou vzdálenost mezi přípojnými místy překonat, jsou k tomu použity tyče s pevným

průřezem. Výkonové tranzistory sídlí přímo na chladičích a jejich tepelnou pohodu hlídají senzory, které při indikaci vyšší než povolené teploty zesilovač na chvíli odstaví z provozu. Alespoň takto to popisuje Mark Levinson, na vlastní kůži jsem nenarazil na situaci, kdy by to bylo potřeba.

Rád bych zmínil pár zajímavostí. Mark Levinson je součástí highendové komerce (zní to sice divně, ale je to tak), takže se musí chovat velice ekonomicky. Proto je většina součástkové základny a obvodových řešení společných pro většinu přístrojů pod stejnou značkou. Není to nutně špatná věc, protože to pomáhá snižovat náklady na vývoj a výrobu a má to i jakousi logiku v zajištění kontinuity produktových řad.

Na druhou stranu nemá Mark Levinson problém, tam kde je to shlednáno účelným, sáhnout po značně nákladných řešeních, jako je třeba použití arlonových PCB desek, které údajně díky svému stabilnímu dielektriku zlepšují přenos nízkofrekvenčních analogových signálů.

A do třetice, u Levinsonů zastávají názor zbytečnosti dodatečné síťové filtrace. Proto má № 432 většinu komponentů pro filtraci napájecího napětí již vestavěnu: každý kanál je krměn samostatným předimenzovaným toroidním trafem, veškeré výkonové cesty jsou striktně oddělené od zbytku obvodů, kolísání stejnosměrných proudů je řízeno v toleranci +/-1V regulátory a servy a na vstupu zesilovače pracují obvody kontroly napěťových špiček. Všechno co Mark Levinson potřebuje je dostatečně dimenzovaný jistič a o zbytek už se postará sám. Kdykoli jsem zkusil № 432 předřadit pasivní Gigawatt nebo aktivní PS Audio Power Plant Premier a Accuphase PS-510 zařízení na úpravu napájení, měl jsem ze zvukové změny pocit, jako by mu někdo přiškrtil přívod kyslíku na dýchacím přístroji. Teď mě napadá, že to není tak dlouho, co některé zesilovače Mark Levinson ani *neumožňovaly* použít jinou než dodávanou síťovou šňůru s tím, že je to dostačující. Není to případ № 432, kdy můžete experimentovat s přírodními kabely jak je libo.

Pohled zvenčí

Začneme zezadu. Je tam všechno, co se dá očekávat (po páru vstupních konektorů RCA a XLR), ale také 4 komunikační porty pro multimediální domácí instalace, které umožňují ovládat zesilovač řídicí centrálou, vyměňovat informace s ostatními komponenty Mark Levinson nebo je zřetězovat systémem master-slave. Žádnou z těchto vymožeností pravděpodobně nikdy nevyužiju a proto mi připadají nadbytečné, nicméně Mark Levinson míří ke kompletním instalacím domácí zábavy nejvyšší kategorie a audiofilní podivíní mého ražení nejsou apriori jeho cílovou skupinou č.1.

Ruku i oko potěšující jsou reproduktorové terminály. U Levinsonů zůstávají velmi velkým plastovým křídlatým maticím, které považuji spolu s masivními šrouby na koncových stupních Accuphase za nejlepší řešení v celém audioprůmyslu. Po stranách zadního panelu najdete ještě dvě jednoduchá madla, která značně usnadňují přemístování 52kg živé váhy zesilovače, i když jen částečně, protože jsou relativně tenká a stejně není příliš jednoduché uchopit bezpečně zesilovač zepředu. Chcete-li předejít škrábancům na nábytku nebo nechtěnému přiskřípnutí prstů, doporučuji si pozvat na přenášení № 432 pomocníka.

Čelní panel je typický Mark Levinson: 45 centimetrů široké a 20 centimetrů vysoké (přidejte si ještě hloubku 50cm a máte kompletní rozměry přístroje) desce dominují po stranách dva konvexní bílé stříbřité subpanely, které jsou částečně předsazené, takže za nimi může cirkulovat vzduch a pomáhat tak ochlazování přístroje. Kromě tohoto funkčně-designového prvku vpředu najdeme pouze tlačítka ON-OFF a STAND BY, firemní logo a malou červenou LED diodu, indikující provozní stav zesilovače. Celkově jde o nenápadný a dotažený vzhled, který svou nadčasovostí nebude podléhat módním vlnám, jako to už koneckonců dokázaly generace přístrojů Mark Levinson před № 432.

Jak to hraje u Levinsonů

№ 432 jsem poslouchal v řetězci, pro který byl navržen, tedy s jeho stájovými kolegy (tou stáji mám na mysli impérium Harman International) Revel Ultima Studio 2. Slyšel jsem z více zdrojů, že ML opravdu ladí svoje produkty na špičkových reproduktorech Revel, čemuž se vůbec nedivím, protože zrovna Studio 2 jsou jednoznačně nejlepší soustavy, které kdy navštívily moji poslechovou místnost - čtenáře odkáži na samostatnou recenzi Revel Ultima Studio 2.

Zbytek sestavy tvořil CD přehrávač C.E.C. TL-51XR (stále na dlouhodobé zápůjčce), prototyp pasivního regulátoru hlasitosti a kabely Kubala-Sosna Emotion. Mimochodem, co se předzesilovače týká, slyšel jsem velmi pozitivní ohlasy na Mark Levinson № 326 S, takže doufám, že budu moci v dohledné době tento údajně doposud nejlepší Levinsonův předzesilovač řádně prozkoumat.

Popsat zvuk № 432 není úplně jednoduché, protože se není moc čeho chytit. Určitě to není *eufonický* zesilovač - nic zjevně nevyčnívá a nic nechybí, ať už v pozitivním nebo negativním slova smyslu. Pro pořádek jenom zdůrazňuji, že se snažím popsat zvukový charakter samotného № 432, nikoli zvuk kombinace Levinson-Revel, který je hodně strhující. Pokouším se tedy izolovat odlišnosti, kterými se Mark Levinson № 432 liší od jiných koncových zesilovačů.

Když to zformuluji stručně, tak *nejnápadnějším* zvukovým atributem № 432 je jeho *nenápadnost*. Dá se říci, že v tomto ohledu se № 432 asymptoticky přibližuje k něčemu, co by se snad dalo nazvat 'neutralitou'. Zvuk je velice vyvážený a excesy, které jsem podvědomě čekal, jako třeba ultrahluboký bas, se nekonají. Místo toho tu máme expandující a vzdušnou scénu, na kterou Levinson maluje jeden zvukový obrázek za druhým.

Až v komplexních hudebních dílech, jako je Rutterovo *Requiem* (Hyperion CDA66947), začínají na povrch vyplouvat slyšitelné přednosti № 432. Zesilovač bez zaváhání rekonstruuje prostor nahrávky včetně i slabounkých ozvěn od stěn katedrál. Namísto toho, aby posluchače oslňoval temně černým zvukovým pozadím, Levinson zprostředkovává reálnou ambienci nahrávací lokality, která je všechno, jen ne temně černá. S péčí sobě vlastní přistupuje № 432 i k chóru - každý sborista dostává svůj vlastní prostor, což v důsledku přispívá k onomu senzačnímu pocitu, že konečně poslouchám mnohohlavý chrámový sbor, ne jen nějaký unifikovaný 'chumel' hlasů bez hlubšího rozlišení.

Přesnost, s jakou № 432 dekoduje prostorové informace, byla slyšet i na sólové koncertní kytarě Johna Williamse (*Spanish Guitar Music*, Sony Classical SBK 46 347). Jednotlivé struny, prsty na krku kytary, pohyby nástroje v prostoru, resonance dřevěného těla kytary i občasné šustot košile dávají poslechu rozměr reálné události. Pokud chci, mohu se jimi kochat, pokud ne, můžu poslouchat hudbu - žádný z těchto detailů nepřekračuje onu magickou hranici, že by se stal samoučelným a začal na sebe strhávat pozornost.

Zpočátku (než jsem jej slyšel) jsem měl tendenci řadit № 432 k zesilovačům s výraznou basovou složkou, podobně jako je Briston 7B-SST nebo přístroje z rodiny Krell. To se nepotvrdilo, Mark Levinson bas dopředu nijak netlačí, ne víc než ostatní špičkové zesilovače. Ale v okamžiku, kdy pedál varhan rozezná spodní rejstříky nástroje v *Requiem*, zajede i № 432 tak hluboko, že je potřeba hodně rychle zavřít dveře, aby nezdivočely kočky v dalekém okolí. Krása № 432 spočívá v tom, že se nepředvádí za každou cenu, ale zahřmí jen v okamžiku, kdy je to skutečně potřeba. Na druhou stranu se tak může při zběžném poslechu jevit méně energický a spíše zvukově sušší.

Je pravdou, že № 432 buduje svoji autoritu prostřednictvím tonální preciznosti, nikoli skrze emocionální pouto a svůdnou hmatatelnost zvukových obrazů, jako to dělá třeba Bel Canto M300. Tam, kde Bel Canto působí svou plasticitou více *fyzicky*, pracuje № 432 s ostřejší tužkou a lehce vzdálenější perspektivou, což činí jeho interpretaci hudby sice méně emočně nabitou, ale svým nezaujatým nadhledem přesto velmi přesvědčivou a vtahující.

Co jsem od tranzistorového zesilovače vůbec nečekal, je způsob, s jakým se № 432 vypořádává s výškami. Abyste to naplno ocenili, potřebujete pochopitelně excelentní výškové měniče (kterými beryliové Revely bezesporu disponují), a potom uslyšíte vysoké tóny, které nemají žádnou syntetickou pachut'. Údery na činel jsou kovově čisté a se správným gongovým základem včetně jejich doznívání, nikoli jen bílým zasyčením bez vnitřního dění, jak to servírují komerční přístroje.

Minulost a budoucnost

Mark Levinson odstartovali v 70-tých letech pánové Mark Levinson a John Curl, který byl zodpovědný za obvodová řešení zesilovačů. V 80. letech se M. Levinson svého podílu vzdal ve prospěch Madrigal Audio Laboratories a založil firmu Cello. Ani toto uspořádání dlouho nevydrželo a od roku 1995 je ML součástí tzv. Harman Specialty Group, spolu se značkami Revel, Lexicon, JBL a Infinity. V úvodu jsem zmínil, že firma málem zmizela ze světa - stalo se to v roce 2004, kdy se majitelé z důvodu racionalizace výroby rozhodli zavřít původní výrobní závod a než se podařilo montáž přesunout jinam, staly se na více než rok přístroje s logem Mark Levinson značně nedostatkovým zbožím.

Symbióza Mark Levinson - Revel je vskutku příkladná. Už po pár dnech poslechu № 432 s Ultima Studio 2 bylo jasné, že jde o něco výjimečného a po dvou týdnech už nešlo ty dva roztrhnout. Při ceně 240 tisícovek není № 432 nejlevnější, ale není to ani cena přemrštěně vysoká. Naopak, Mark Levinson v průběhu posledních dvou dekad své ceny stabilně snižuje; srovnáte-li vývoj cen ostatních značek na audiotruhu a vývoj kupní síly, dojdete ke zjištění, že dnes jsou zesilovače s logem Mark Levinson podstatně dostupnější, než byly před koncem tisíciletí. Nemáte-li tolik peněz, nezoufejte, je tu možnost pořídit výkonově o něco 'slabší' ale jinak shodný № 431 (2 x 400 W do 4 ohmů). Naopak, chcete-li se prásknout přes kapsu, o stupeň výše sídlí № 436, což je výkonový monoblok.

Mark Levinson № 432 je při svých 2 x 800 W do 4 ohmů dostatečně schopný uřídit prakticky jakoukoli zátěž, kterou na jeho reprosvorky připojíte. Přičteme-li k tomu perfektní provedení a vyspělý zvuk, máme před sebou opravdovou referenci.

© Copyright - Audiodrom

(<http://www.excelia-hifi.cz>)